

Delårsrapport med prognos 2 2019

Programnämnd social välfärd

Beslutad av Programnämnden, den 3 oktober 2019

Innehåll

1. Förslag till beslut.....	3
2. Programrådets färdriktning och prioriterade utvecklingsområden	4
2.1 Sammanfattande iakttagelser	4
2.2 Rehabiliterande arbetssätt	5
2.3 Säkra kvalitet för samtliga individer oavsett utförare	5
2.4 Förebyggande arbete, uppsökande och tidiga insatser	7
2.5 Lokalförsörjning	8
2.6 Kompetensförsörjning	9
2.7 Digitalisering.....	9
2.8 Utveckling av resursfördelningsmodeller.....	10
2.9 Programrådets ytterligare utvecklingsområden	10
3. Programrådets resurser.....	12
3.1 Programrådets egen verksamhet	12
3.2 Driftnämndernas ekonomiska resultat	18
3.3 Intäkt- och kostnadsutveckling.....	22
3.4 Investeringar	23
4. Indikatorer	23
5. Utvecklingsuppdrag	25
6. Bilagor.....	26

1. Förslag till beslut

Delårsrapport med prognos 2 bygger på utfallet januari till augusti och redovisar prognostiserat helårsutfall för 2019. Programområde social välfärd redovisar en negativ budgetavvikelse på totalt 145,5 mnkr inklusive intraprenadernas resultat vilket är något sämre resultatet jämfört med årets första delårsrapport. Nettobudgetramen för programområdet uppgår till 3 178,9 mnkr. Prognosen innebär en nettokostnadsökning med 198 mnkr jämfört med nettokostnadsutfallet 2018. För att klara en långsiktig god ekonomisk hushållning behöver åtgärder och effektiviseringar verkställas.

Den största avvikelsen mot budget finns inom hemvården, LOV med 79,7 mnkr. Hemvården ha haft stora underskott under flera år och har varit svårt att komma tillrätta med detta. Avvikelsen mot budget grundar sig i olika orsaker som har belyst såväl i hemvårdsutredningen, som i tidigare uppföljningar. Ett stort arbete pågår inom hemvårdsnämnden, inom ramen för det treåriga strukturförändringsprogrammet för att komma tillrätta med underskottet. Flera insatser än de redan pågående kommer att initieras under året och huvudfokus är att effektivisera bemanningsplaneringen.

Socialnämnden har också stor prognostiserad avvikelse mot budget med 39,8 mnkr, vilket beror på externa vård- och behandlingskostnader, där fler personer än budgeterat är i behov av insatser i form av extern institutionsvård.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till Programnämnd social välfärd:

1. Programnämnd social välfärd fastställer delårsrapporten med prognos 2 för 2019.
2. Delårsrapporten överlämnas till Kommunstyrelsen.
3. Programnämnd social välfärd har tagit emot Socialnämndens begäran och hänvisar till planer på ett övergripande strukturförändringsprogram inom kommunen.
4. Programnämnd social välfärd ska fortsätta följa Hemvårdsnämndens arbete med Strukturförändringsprogrammet.
5. Programnämnd ger programdirektören i uppdrag att fortsätta följa den ekonomiska utvecklingen för programnämndens egna ekonomi. Åtterrapporering sker i samband med Årsberättelse.
6. Programnämnden ger Funktionsstödsnämnden i uppdrag att fortsätta arbetet med att uppnå en ekonomi i balans. Åtterrapporering sker i samband med Årsberättelse.

2. Programområdets färdriktning och prioriterade utvecklingsområden

2.1 Sammanfattande iakttagelser

Inom programområdet är den ekonomiska situationen en mycket stor utmaning. Effektiviseringsarbete pågår inom verksamheterna men programområdet behöver också kompenseras för faktiska volymökningar i större utsträckning än vad som sker idag för att kunna uppnå en långsiktig budget i balans.

Programområde Social välfärd prognostiserar utifrån utfallet för januari-augusti en negativ budgetavvikelse om 145,5 mnkr för helåret 2019. Detta är en försämring för programområdet gentemot delårsrapport 1 med cirka 3 mnkr. Nämnas bör dock att programområdet däremellan fått ett utökat effektiviseringskrav om 5 mnkr. Nettokostnaderna prognostiseras öka med 198 mnkr jämfört med utfallet 2018.

Inom programområdet är det två nämnder som inte prognostiserar underskott, Överförmyndarnämnden och Vårdboendenämnden. Överförmyndarnämnden prognostiserar en budget i balans medan vårdboendenämnden prognostiserar ett överskott om 2,3 mnkr.

Hemvårdsnämnden står för den största delen av det prognostiserade underskottet inom programområdet, - 92,5 mnkr. Den största delen av hemvårdsnämndens underskott återfinns inom Hemvård LOV där underskottet är 79,7 mnkr, men även Hemvård HSV visar ett underskott om 11,3 mnkr. Åtgärder bedrivs inom ramen för strukturförändringsprogrammet och effekten av dessa förväntas öka under årets sista del.

Även socialnämnden prognostiserar ett stort underskott om -39,8 mnkr. Underskottet beror främst på ökade externa vård- och behandlingskostnader då fler personer är i behov av institutionsvård än tidigare. Under 2018 och 2019 har externa vård och behandlingskostnader ökat med 61,8 mnkr medan budgetramen för verksamheten endast ökat med hälften. Socialnämndens verksamheter behöver fortsätta effektiviseras och nya arbetssätt behöver införas, men socialnämnden behöver också kompenseras på ett annat sätt då fler faktorer än demografi påverkar dess kostnadsutveckling mellan åren.

För funktionsstödsnämnden är det allvarligt att nämnden för 2019 prognostiserar ett underskott om 8,5 mnkr, jämfört med att nämnden gjorde ett överskott med 11,7 mnkr för helåret 2018, då det är en stor negativ förändring mellan åren. Även om en förbättring med 2,4 mnkr skett mellan delår 1 och 2 2019, vilket är mycket positivt. Samtidigt kommer nämndens verksamheter att fortsätta växa även kommande år och behovet av grupp- och servicebostäder är stort och det finns även ett behov att byta ut äldre bostäder. Utökad samverkan med vård- och omsorgsnämnderna och socialnämnden blir därför av stor vikt för att hålla tillbaka kostnadsökningen.

Programnämnden prognostiserar totalt ett underskott om 7,0 mnkr, vilket är en försämring med 3,9 mnkr jämfört med årets första delårsrapport. En anledning till det är att det extra effektiviseringsuppdraget om 5 mnkr är lagt på programnämnden. Inom programnämnden finns både positiva och negativa avvikelser från budget, den största negativa avvikelsen om 18,2 mnkr finns inom köp av omvårdnadsinsatser (hemvård). Anledningen till detta är bland annat en volymökning på 86 personer jämfört med samma period föregående år. Programnämnden får inte kompensation för volymökning inom hemvården och kontrollfunktionen kan inte kompensera för så många fler

individer med behov av hemvård. Köp av boende och personlig assistans visar på det största överskottet inom programnämnden. För vård och omsorgsboende beror överskottet på lägre beläggning än budgeterat (det har exempelvis varit problem att belägga avdelningar på Elgströmska och Karlslund) medan överskottet inom bostäder inom särskild service beror på att kostnaden per dygn minskat något.

Den demografiska utvecklingen visar på en snabb ökning av antalet invånare och en stor ökning av antalet äldre under kommande år i Örebro kommun. Detta innebär en stor utmaning för programområdet då kommunens intäkter inte kommer öka i samma utsträckning som behoven. Effektiviseringar inom programområdet behöver genomföras i högre takt än tidigare och effekter behöver realiseras i större utsträckning, samtidigt som nya kostnadsbesparande arbetssätt och förvaltningsöverskridande samverkan behöver utvecklas än mer. För att få en långsiktigt hållbar budget i balans behöver Programnämnden också se över vilket utbudet av sociala välfärdstjänster som ska finnas i kommunen samt till vilken kostnad dessa ska erbjudas.

2.2 Rehabiliterande arbetssätt

Utifrån strategin för införande av rehabiliterande arbetssätt har fem delprojekt under 2018 lämnat sina slutrapporter som ett led i förberedelsen för införande av rehabiliterande arbetssätt inom vård och omsorg samt funktionsstöd. Arbetet har nu planenligt gått in i en test- och utvecklingsfas.

Ett geografiskt område utsågs i början av året där arbetssättet, modellen, kommer att testas och utvecklas tillsammans med övriga projektens olika delar och förslag under 2019 och 2020. Den stödjande organisationen, i form av projektledare och förändringsledare, är på plats sedan i maj och kommer att jobba nära verksamheterna inom det geografiska test- och utvecklingsområdet. Under sommaren och tidig höst pågår dialogmöten där chefer och medarbetare inom det geografiska test- och utvecklingsområdet tillsammans med den stödjande organisationen, förbereder test- och utvecklingsarbetet och går igenom de olika verksamheternas förutsättningar. Vidare har en baseline med grunddata för test- och utvecklingsområdet tagits fram, för att utvecklingen ska kunna följas under den kommande perioden. Det konkreta test- och utvecklingsarbetet startar upp senare i höst.

Främsta syftet med införandet av rehabiliterande arbetssätt är att öka insatsernas kvalitet samt att öka individernas möjlighet att leva ett självständigt liv på hens villkor. Införandet av ett rehabiliterande arbetssätt bedöms även utifrån ett längre perspektiv vara kostnadseffektivt.

2.3 Säkra kvalitet för samtliga individer oavsett utförare

LoV till LoU

Under 2019 har ett intensivt arbete pågått med att förbereda övergången från ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LoV) till ett valfrihetssystem genom lagen om offentlig upphandling (LoU) avseende omvårdnadsinsatser samt hälso- och sjukvårdsinsatser. Förfrågningsunderlaget, som utgjorde grunden till upphandlingen, fastställdes i april och publicerades i maj 2019. I enlighet med förfrågningsunderlaget så skulle antalet utförare avseende omvårdnad i Örebro kommun vara sex stycken, fem

externa utförare samt kommunens egenregi. Kommunens egenregi skulle omfatta 50 % av beviljade timmar inom omvårdnad och resterande 50 % skulle fördelas mellan fem stycken externa leverantörer i lika stora andelar.

Anbudstiden löpte från den 2 maj till den 17 juni. I bedömningen och utvärderingen av inlämnade anbud ansågs ingen av de aktörer som lämnat anbud ha visat på att de uppfyller de grundläggande kvalitetskrav som ställts avseende t.ex. arbetet med avvikelser och försäkran av kvaliteten på vården. Programnämndens ordförande fattade därför beslut om att avbryta upphandlingen den 16 september. Diskussionerna om-, och arbetet med, hur framtidens valfrihetssystem inom hemvården ska se ut kommer att fortsätta under hösten.

Gemensam HVB-verksamhet

Förvaltningen för funktionsstöd och Socialförvaltningen har, på initiativ från programdirektör Social välfärd, arbetat fram ett förslag på en gemensam HVB-verksamhet (Hem för vård och boende) för ungdomar med konstaterad eller förmodad funktionsnedsättning. HVB-hemmet, som föreslås drivas i egen regi, ska möta de behov av kompetens, bemötande och stöd som ungdomar med en kombination av sociala problem och funktionsnedsättning har. HVB-hemmet förväntas innebära en kvalitetshöjning och ett minskat behov av externa placeringar för målgruppen. Förslaget om att inrätta en gemensam HVB-verksamhet presenterades för Programnämnd social välfärd på nämnden i september, beslut fattades och verksamheten beräknas vara redo att starta vid årsskiftet 2019/2020.

Översyn av HSL-organisation

Under hösten 2019 pågår en översyn av nuvarande hälso- och sjukvårds-organisation inom programområde social välfärd. I dagsläget finns det två parallella hälso- och sjukvårdsorganisationer inom programområdet, där verksamheter återfinns inom både funktionsstödsnämnden och vård- och omsorgsnämnden. Översynen görs för att se om verksamheten kan bedrivas effektivare och till högre kvalitet om den samlas inom en nämnds ansvarsområde. Resultatet av översynen ska presenteras till programdirektören i september 2019.

Riktlinje för avtalsuppföljning av konkurrensutsatt verksamhet

Under hösten 2018 beslutade Programnämnd social välfärd om en reviderad Riktlinje för avtalsuppföljning. Riktlinjen omfattar de verksamheter som konkurrensutsattes genom lagen om offentlig upphandling (LoU) och lagen om valfrihetssystem (LOV) inom områdena funktionshindrade samt vård och omsorg. Myndighetsavdelningen och enheten för uppföljning ansvarar för avtalsuppföljning på uppdrag av Programnämnd social välfärd. Kommunen använder sig av flera olika metoder för att följa upp avtal med privata utförare samt överenskommelser med kommunal utförare. Uppföljningsmetoderna varierar beroende på typ av uppföljning. Exempel på metoder är kvalitetsuppföljning, löpande mätningar, ekonomiska kontroller och temauppföljningar. Under hela 2019 planeras kvalitetsuppföljningar av 42 verksamheter vilket är en ökning från 2018 med 81 %.

Överenskommelse med egenregin

Under våren 2019 beslutade Programnämnd social välfärd om flera överenskommelser med egenregin. De överenskommelser som finns är inom tjänsteområdet omvårdnad, service och vård och omsorgsboenden. I överenskommelserna med egenregin framgår kraven på den kommunala utföraren. Dessa överensstämmer med de krav i avtal som

kommunen har tecknat med privata utförare i valfrihetssystemet. Överenskommelser träffas mellan programdirektör och förvaltningschef för avsedd tjänst. Under hösten 2019 kommer en överenskommelse avseende daglig verksamhet att presenteras för Programnämnd social välfärd. En överenskommelse avseende gruppboende med särskilt stöd och service kommer att presenteras under våren 2020.

Se över rekommendationer ifrån utredningen av valfrihetssystemet

Under våren 2018, innan utredningen avseende nuvarande valfrihetssystem startade, genomfördes en omorganisation på Upphandlings- och uppföljningsavdelningen. Delen av avdelningen som ansvarade för avtalsuppföljning på uppdrag av Programnämnd social välfärd flyttades till Myndighetsavdelningen. Denna del består av funktioner så som biståndshandläggare, ekonomiadministratörer och medicinskt ansvariga.

Under hösten 2018 blev utredningen av nuvarande valfrihetssystem klar. Utredningen resulterade i ett antal rekommendationer. Enheten för uppföljning hade under våren 2018 påbörjat ett arbete med att rättssäkra hanteringen av nuvarande valfrihetssystem. Bland annat har rutiner tagits fram för systematisk dokumentation och samverkan med medicinskt ansvarig har förbättrats. Vidare har processen gällande beslut och mandat tydliggjorts i samband med uppbyggnad av en kontrollfunktion och delegationsordningen har reviderats och beslutats av Programnämnd social välfärd. Övriga rekommendationer och utmaningar är arbetet med sanktioner mot egenregi och att systematiskt följa upp hanteringen av systemet.

2.4 Förebyggande arbete, uppsökande och tidiga insatser

Kvarbo

Programdirektören för social välfärd har givit berörda verksamheter i uppdrag att se över hur kommunen kan arbeta ännu mer för människor i samhället som behöver stöd och hjälp för att kunna bo kvar i sina lägenheter. Problematiken har diskuterats i ett samverkansforum med representanter från Socialförvaltningen, Förvaltningen för utbildning, försörjning och arbete (Fufa), Socialpsykiatri inom Förvaltningen för funktionsstöd (FFF), ÖBO samt bostadstrateg inom Lokalförsörjningsenheten. Diskussionerna har lett fram till skapandet av en försöksverksamhet som under två år ska jobba uppsökande och aktivt vräkningsförebyggande.

Försöksverksamheten, som finansieras av Programnämndens utvecklingsmedel samt av ÖBO och går under benämningen Kvarbo, ska genomföras genom skapandet av en "sociala lotsen". Den sociala lotsen ska utgöra en öppen ingång för ÖBO i fall där de upplever att en hyresgäst har sanitära bekymmer i bostaden, störningar eller allvarliga skuldproblem. Den sociala lotsen ska genomföra hembesök och därefter hjälpa hyrestagaren vidare till rätt kontakter utifrån personens behov av stöd. För att minska risken för sårbarhet för funktionen kommer tjänsten att delas på två personer: en socialsekreterare inom Socialförvaltningen och en biståndshandläggare inom Myndighetsavdelningen i Kommunstyrelseförvaltningen.

Rekryteringen av medarbetare kommer att ske under hösten 2019. Uppdragets genomförande bör därefter kunna påbörjas i januari 2020 och pågå till och med 2021. I slutet av försöksverksamheten ska denna utvärderas för att kunna ta ställning till en eventuell permanentning av verksamheten 2022.

Maria ungdom

Under året har arbetet med skapandet av ett Maria Ungdom i Örebro pågått. Verksamheten har planerats- och kommer att drivas tillsammans med Region Örebro län. Utgångspunkter för verksamheten är det lagstadgade gemensamma ansvaret och det identifierade behovet av en ny integrerad, öppen, specialiserad mottagning med god tillgänglighet för att möta målgruppens behov.

Syftet med Maria Ungdom Örebro är att nå unga människor i ett tidigt skede av risk- och missbruk. Med tidiga insatser motverkas effekterna för den enskilda ungdomen och på det sättet ska verksamheten minska trenden av ökade externa insatser för ungdomar.

Programnämnd social välfärd antog ett samverkansavtal med Region Örebro län i september 2019. Verksamheten planeras starta under början av 2020.

Psykisk hälsa

Människors psykiska hälsa har varit i fokus under de senaste åren och via sökta statliga stimulansmedel har Programnämnd social välfärd kunnat främja olika typer av aktiviteter för att förbättra målgruppens psykiska hälsa. Stimulansmedlen finansierar olika pågående aktiviteter inom hela kommunens verksamhet. Bland dessa ingår t.ex. verksamheten ”Bara dansa”, satsningen och utbildningen ”Första hjälpen psykisk hälsa”, inrättandet av en seniorlots med inriktning psykisk hälsa en tjänst inom Centrum för samverkansstöd och skapandet av ett ”hands-on team” inom Samba 2-verksamheten. Utöver ovanstående verksamheter så har även olika kompetenshöjande utbildningar genomförts. I nuläget pågår även en översyn och analys av närliggande verksamheter inom programområdena social välfärd och barn och utbildning. Syftet med översynen är att hitta ytterligare samordningsvinster i arbetet för psykisk hälsa.

2.5 Lokalförsörjning

Gällande målet *I Örebro kommun ska det finnas tillgång till bostäder* har programnämnden beslutat att följa upp utvecklingsområdet *Fortsätta se över vilka tomter som finns tillgängliga på längre sikt för att ge utrymme för en hållbar planering.*

För samtliga förvaltningar inom programområdet är det viktigt att säkerställa att det finns tomter att bygga ändamålsenliga lokaler på. Med hjälp av den av Programnämnden årligen reviderade lokal – och bostadsförsörjningsplanen möjliggörs en planering för nybyggnationer på kortare och längre sikt. Förvaltningarna själva inkommer med sina behov och en prioritering görs därefter, där finansieringen för de olika objekten samlas i investeringsprogrammet.

Under våren genomfördes ett arbete med att se över vilka tomter som finns tillgängliga på lite längre sikt, vilket ger utrymme för en långsiktigt hållbar planering, där beslut även fortsättningsvis kommer vara väl underbyggda. En väl fungerande bygg-och planeringsprocess gör att de ekonomiska resurserna kan hushållas med på ett mer fördelaktigt sätt.

Planen framåt är att ta fram ytterligare tomter då det fortfarande finns ett stort behov av gruppboende och hus i enskilt läge.

Kopplat till målet *Örebro kommuns ekonomi ska vara långsiktig och hållbar* finns utvecklingsområdet *Reducera driftkostnader i investeringsprogrammet med fem procent 2019 och 15*

procent för åren 2020-2022. För programnämnden har det inneburit att det planerade vård- och omsorgsboendet som planeras i Brickebacken senareläggs.

Indikatorn *Ej verkställda bostadsbeslut, längre än 3 mån, vård och omsorgsboende* är i princip den samma som tidigare även om en liten ökning kan urskiljas. Det är därför viktigt att säkerställa att det fortsätter byggas nya vård- och omsorgsboenden så att kommande behov kan tillgodoses.

Indikatorn *Ej verkställda bostadsbeslut, längre än 3 mån, gruppboende* ökar. Den främsta anledningen till det är att byggtakten av nya gruppboendestäder har legat efter en tid. Nu finns en tydlig tidsplan över kommande byggnationer men eftersom det är en process som tar tid kommer det dröja ännu en period innan tillgången matchar efterfrågan. Målet är att ej verkställda bostadsbeslut till gruppboende ska minska.

2.6 Kompetensförsörjning

Programnämndens uppdrag är att arbeta med att tillgodose behovet av kompetens inom programområdets ansvarsområde, oavsett utförare, på både kort och lång sikt. En del gäller att tydliggöra ansvarsfördelning, styrning och samarbete/stöd. I detta sker i dialog mellan programdirektörer och representanter från HR. En annan del gäller underlag för att analysera behov och risker kopplat till nuvarande och framtida kompetensbehov inom programområdets tjänsteutbud. Förvaltningarna har under våren 2019 genomfört workshops i "Säkra kompetensen" där man kartlagt kompetensförsörjningsutmaningarna. Detta arbete kommer att utgöra ett underlag för de satsningar och inriktningar som Programnämnden behöver fokusera på.

2.7 Digitalisering

Digitalisering i sig har inget eget syfte och är heller aldrig målet. Det är snarare en möjliggörare för att effektivisera och utveckla verksamheter, förutsatt att det också åtföljs av förändrade arbetssätt eller beteenden. Som ett led i att effektivisera programområdet med bibehållen kvalitet bör nämnden skapa förutsättningar för verksamhetsutveckling genom digitalisering. Prioriterade områden är mobila arbetssätt för att möjliggöra högre delaktighet med medborgaren och automatisering av processer där utgångspunkten för flertalet satsningar är ett rehabiliterande arbetssätt som sätter individens behov i centrum.

Under 2019 införs möjligheten till mobil dokumentation till ett av våra stora verksamhetssystem. Det innebär att medarbetarna får tillgång till att både läsa och skriva journalanteckningar, avvikelser och meddelanden på ett säkert sätt direkt in i journalsystemet via sina mobila enheter. Detta leder till ökad delaktighet för medborgarna, samt en ökad patientsäkerhet och kvalitetssäkring av dokumentation.

En pilot för mobila trygghetslarm genomförs under hösten 2019, med målet att se om det medför en ökad trygghet för den enskilde, så att hen kan fortsätta leva ett mer självständigt liv. Tillsyn via länk och tester av olika digitala lösningar i rehabiliterande arbetssätt omnämndes i programplan och kommer fortsätta att utvecklas framåt.

I den kommunövergripande digitala satsningen finns ett antal prioriterade områden som exempelvis automatisering av interna processer, digitalisering av dokumentation och säker digital informationshantering, som med fördel skulle kunna nyttjas inom framförallt de myndighetsutövande verksamheterna. Dessa satsningar kommer fortsättas

att bevakas och nyttjas där det är tillämpligt för att frigöra tid till andra kvalitativa insatser.

En tydlig målbild och prioriteringar för 2020, samt tilldelade resurser behövs för att arbetet med utvecklingsaktiviteter ska kunna genomföras framöver.

2.8 Utveckling av resursfördelningsmodeller

Införandet av olika typer av resursfördelningsmodeller är ett verktyg som med fördel bör fortsätta implementeras inom flera av programmens verksamhetsområden. Verksamheter inom området för stöd till personer med funktionsnedsättning står på tur i utvecklingen av resursfördelningsmodeller, bland annat har ett arbete påbörjats med Socialpsykiatri. Det finns även ett behov att utveckla befintlig ersättningsmodell inom daglig verksamhet. En uppdatering av ersättningsmodellen inom daglig verksamhet planeras att uppdateras under hösten 2019.

Under kommande år behöver ersättningsmodell för omvårdnad-, service-, larm-, natt- samt hälso- och sjukvårdsinsatser utvecklas utifrån förändringar i valfrihetssystemet.

Förslag till grundläggande styrprinciper för styrsystem och ersättningsmodeller som stödjer ett rehabiliterande arbetssätt har tagits fram och fortsatt utvecklingsarbete behöver utgå från dessa principer och de förslag till fortsatt prioritering som finns. För att ersättningsmodellerna ska fungera optimalt är det viktigt att hela styrsystemet, dvs allt från biståndsbedömning till kvalitets- och verksamhetsuppföljning skapar en styrning i önskad riktning. Grunden är ett likartat ersättningssystem för samtliga verksamheter där anslagsfinansiering är undantagsfall. Ersättningsmodellerna bygger på nivårelaterad grundläggning och grundläggningen kan förstärkas av en effektpremie som grundar sig på aktivitetsförmåga.

Införandet av resursfördelningsmodeller skapar möjligheter till ett effektivt resursutnyttjande och säkrar likabehandlingsprincipen för individen. En viktig uppgift för Programnämnden är att öka kunskapen om modellerna och hur arbetet med ekonomi och resursfördelning kan och ska användas i hela styrkedjan.

2.9 Programnämndens ytterligare utvecklingsområden

Gruppboendestäder

Under året har behovet av gruppboendestadsplatser utretts. Utredningen ledde bl.a. fram till en nu pågående ramavtalsupphandling av platser i externa gruppboendestäder. Programnämnd social välfärd har även beslutat om en upphandling av driften på kommunens kommande gruppboendestad i Vintrosa.

Stimulansbidrag för habiliteringsersättning

Under 2019 tillfördes kommunerna ytterligare stimulansbidrag för habiliteringsersättning inom daglig verksamhet. För Örebro kommun innebär stimulansbidraget att förra årets höjning av habiliteringsersättningen kvarstår samt att en extra utbetalning till deltagarna genomförs i juni och december.

Myndighetsutövning

För närvarande utreds en möjlig utveckling av myndighetsutövningen inom programområde social välfärd i syfte att förbättra verksamheten för individer som är i gränssnittet mellan SoL- och LSS-lagstiftningen. En tydligare ”beställning” (förväntan) av vad Myndighetsavdelningen förväntas att leverera till de uppdragsgivande nämnderna social välfärd och barn och utbildning är också under utarbetande.

Strategi för familjecentraler

Under 2019 arbetar Örebro kommun tillsammans med Region Örebro län för att ta fram en gemensam strategi för familjecentralerna i kommunen. Strategin kommer därefter att utgöra grunden för den fortsatta utvecklingen av familjecentralverksamheterna i Örebro kommun – både vad gäller verksamhetens innehåll, lokalernas storlek och geografiska placering. Strategin ska också utgöra en grund för investerings- och budgetarbete hos båda huvudmännen avseende framtida familjecentraler i Örebro kommun. Strategin, som kommer att vara grund för beslutsunderlag hos båda huvudmännen, ska vara klar före årsskiftet.

Senior-/trygghetsbostäder

Under hösten genomförs en utredning kring framtida utbyggnad och utveckling av trygghetsbostäder i kommunen. Kösituationen för trygghetsbostäder är i dagsläget lång inom Örebro kommun och många äldre känner sig otrygga och är socialt isolerade. Befolkningsprognoser visar att antalet äldre i kommunen kommer att öka markant under den kommande tioårsperioden och det framtida behovet av lämpliga bostäder torde därmed också öka. Utredningen ska kartlägga nuvarande läge, behov och förutsättningar för framtida utbyggnation av trygghetsbostäder och ge förslag på antal platser. Utredningen ska även utreda möjligheten att inrätta biståndsbedömda trygghetsbostäder som en ny boendeform ska beaktas i uppdraget samt eventuellt behov av antal platser i biståndsbedömda trygghetsboenden. Utredningen ska vara färdig hösten 2019.

Hemvårdsnämndens strukturförändringsprogram

Enligt programplanen så ska Programnämnd social välfärd följa Hemvårdsnämndens arbete med strukturförändringsprogrammet under året. Arbetet finns med som en återkommande punkt på Hemvårdsnämndens dagordning och Programnämnden har mottagit muntliga dragningar under året.

Arbetet med strukturförändringen inom hemvården är i en fas där mycket är påbörjat. Målet med programmet är en långsiktig hållbar hemvårdsverksamhet med fortsatt nöjda individer och en budget i balans. Bland det arbete som pågår kan nämnas:

- Arbete med förslag från medarbetarna. 128 förslag har kommit in hittills. Test med onlinehandling är klart och föreslås att breddinföras.
- Ett forskningsprojekt i samarbete med Örebro universitet som bidrar till att hitta fler välgrundade utvecklingsförslag med utgångspunkt i medarbetarnas och medborgarnas kunskap och erfarenhet.
- Ett grundläggande arbete med målet att minska sjukskrivningarna/vikariekostnaderna, skapa en effektivare planeringsprocess och öka produktiviteten genomförs med konsultstöd.
- Besvarandet av larm föreslås har flyttats till hemvårdsenheterna för att skapa ett mer kostnadseffektivt arbetssätt med mer kontinuitet för dem som vi är till för.
- Pilotprojekt för mobil dokumentation påbörjas i augusti-september. Breddinförande beräknas att påbörjas i oktober.
- Pilotprojekt med mobila trygghetslarm genomförs september-november och utvärderas i december.
- Upphandling för inköp av utrustning för tillsyn via länk genomförs med start i september.

- Angränsande arbetas formerna för ett rehabiliterande arbetssätt fram tillsammans med övriga berörda förvaltningar med start under hösten.

3. Programrådets resurser

Utifrån ekonomiskt utfall till och med augusti månad har en bedömning av kostnaderna och intäkterna gjorts för resterande del av året. Programområde social välfärd redovisar en negativ budgetavvikelse på totalt 145,5 mnkr inklusive intraprenadernas resultat vilket är något sämre resultatet jämfört med årets första delårsrapport. Nettobudgetramen för programområdet uppgår till 3 178,9 mnkr. Prognosen innebär en nettokostnadsökning med 198 mnkr jämfört med nettokostnadsutfallet 2018. För att klara en långsiktig god ekonomisk hushållning behöver åtgärder och effektiviseringar verkställas.

Den största delen av budgetunderskottet finns inom hemvården. Hemvården har haft stora underskott under flera år och har haft svårt att komma tillrätta med detta. Budgetunderskottet grundar sig på olika orsaker som har belysts såväl i hemvårdsutredningen som i tidigare uppföljningar. Kommunfullmäktige beslutade därför i juni 2018 om ett treårigt strukturförändringsprogram för hemvården, en satsning för att bryta en mångårig struktur. Målet med programmet är en långsiktigt hållbar hemvårdsverksamhet med fortsatt nöjda individer och en budget i balans. Programnämnd social välfärd fastställde strukturförändringsprogrammet i oktober 2018.

Socialnämnden har också stor prognostiserad avvikelse mot budget, vilket framförallt beror på externa vård- och behandlingskostnader där fler personer än budgeterat är i behov av insatser i form av externa institutionsvård.

3.1 Programnämndens egen verksamhet

Programnämndens egen verksamhet har till och med augusti förbrukat 66,4 procent av budgetramen vilket kan jämföras med förra årets förbrukning på 63,0 procent.

Programnämnd social välfärd prognostiserar en negativ budgetavvikelse på 7,0 mnkr vilket är en försämring mot årets första delårsrapport.

Totalt utfall 2019 (tkr)	2018	2019	2019	2019	2019
Programnämnd social välfärd	Bokslut	Budget	Prognos 2	Avvikelse	Förbrukning
Gemensamt för Social välfärd	1 473	377	1 149	-772	305%
Bidrag och aval	37 472	32 507	33 135	-628	102%
Programgemensam verksamhet	23 603	12 709	12 467	242	98%
ÖLL gemensamt	-4 815	-4 857	-4 857	0	100%
Verksamhetssystem, programområde	0	19 545	18 700	845	96%
Köpkraft, Administration	67 886	79 300	78 953	347	100%
Köp av verksamhet	532 400	530 619	544 034	-13 415	103%
Vård och omsorgsavgifter	-121 251	-124 500	-124 716	216	100%
Köp Boende och Personlig assistans	1 435 597	1 553 804	1 547 666	6 138	100%
Statsbidrag	-43 090	-49 050	-49 050	0	100%
Nettokostnad	1 929 275	2 050 454	2 057 481	-7 027	100%

Totalt utfall (tkr)	2018	2019	2019	2019	2019
Köp av valfrihetssystem	Bokslut	Budget	Prognos 2	Avvikelse	Förbrukning
Omvårdnadsinsatser	342 041	335 319	353 533	-18 214	105%
Serviceinsatser	65 253	62 238	61 838	400	99%
Anhörigersättning	511	500	535	-35	107%
Mattjänst	18 031	17 510	15 676	1 834	90%
Daglig verksamhet	102 952	109 868	107 717	2 151	98%
Habiliteringsersättning	3 612	5 184	4 735	449	91%
Summa köp av verksamhet	532 400	530 619	544 034	-13 415	103%

Totalt utfall (tkr)	2018	2019	2019	2019	2019
Köp av boende och personlig assistans	Bokslut	Budget	Prognos 2	Avvikelse	Förbrukning
Köp av vård- och omsorgsboende	861 211	946 879	944 566	2 313	100%
Köp av bostäder med särskild service	452 084	467 232	463 990	3 242	99%
Betalningsansvar-Regionen	247	200	0	200	0%
Köp av Personlig Assistans	122 054	139 493	139 110	383	100%
Summa köp av verksamhet	1 435 596	1 553 804	1 547 666	6 138	100%

Bidrag och avtal

Avtal och föreningsbidrag visar en ekonomi i balans med ett prognostiserat underskott mot budget med 628 tkr, vilket beror på beslutade tilläggsutbetalningar.

Programgemensamt

Programgemensamt visar ett litet överskott mot budget med 242 tkr.

Köp av administration

Under posten för köp av administration ingår köp för administration för myndighetskansli, bostadsanpassning och vårdplaneringsteam. Köp av administration visar på ett överskott på 0,3 mnkr, vilket beror på del av vakant tjänst. I budget 2019 har medel avsatts för 20 procent tjänst utbildningskoordinator, som i dagsläget inte är tillsatt.

Verksamhetssystem

Kostnaderna för verksamhetssystem inom programområdet visar på överskott mot budget med 845 tkr. Det är dock en något osäker prognos då historik från 2018 saknas då Programnämnden tog över kostnader och budget från IT-enheten 2019.

Köp av verksamhet

Prognosen beräknas med ett underskott motsvarande -13,4 mnkr.

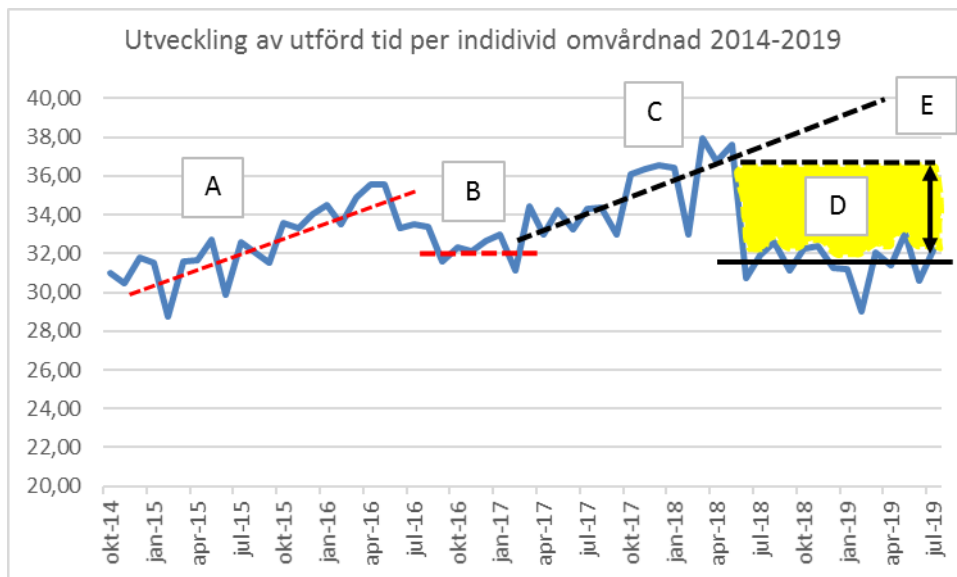
Omvårdnadsinsatser

Det finns 11 valbara utförare inom valfrihetssystemet för omsorgsinsatser. Externa utförare utför 38,3 procent av den totalt utförda tiden i juli 2019.¹ Andelen beräknas ligga kvar på denna nivå under 2019.

Omvårdnadsinsatser visar ett underskott på 18,2 mnkr. Trots helårseffekter av kontrollfunktionen visar köpkraften på underskott. Orsaker till underskottet är:

¹ Den högst uppmätta andelen utförd tid av extern utförare uppmättes i augusti 2018 till 40,6 procent.

- Minskat statsbidrag under 2019 med 10,4 mnkr. Under ett antal år har kostnader för nya målgrupper finansierats med 9 mnkr samt 1,4 mnkr för utredning i hemmet. Kostnader för detta finansierar programnämnden från och med 2019.
- Volymökning. Under första halvåret 2018 hade i genomsnitt 1 981 individer utförd omvårdnadsinsats. Under första halvåret 2019 hade i genomsnitt 2 067 individer omvårdnadsinsats. 86 fler individer, vilket innebär cirka 14,6 mnkr i ökade kostnader. Ökningen är större än enligt tidigare beräkningar. Programnämnd social välfärd har inte fått någon volymkompensation för ökade volymer under 2019.
- Kontrollfunktionens effekter medför att kostnaderna minskar per individ. För individer med omvårdnadsinsatser har konsumtionen per individ minskat med 13,8 procent eller cirka 5 timmar per månad och individ. Den ekonomiska bruttoeffekten av kontrollfunktionen beräknas i delårsbokslutet till 56 mnkr i helårseffekt under 2019 för omvårdnadsinsatser. Effekten är beräknad enligt diagrammet nedan.

Effekterna av kontrollfunktionen kan beskrivas av diagrammet ovan. Den blå linjen visar på utvecklingen av utförd tid omvårdnadstid i antal timmar per individ sedan starten av valfrihetssystemet. Perioden A, starten av valfrihetssystemet hösten 2014 till våren 2016. Under denna period ökade den utförda tiden per individ 4,5 tim/månad, vilket motsvarar cirka 14 procent. Under perioden B, våren 2016 till våren 2017, minskade den utförda tiden kraftigt per individ och månad. Orsakerna till detta är bland annat införandet av TES-mobil för samtliga utförare samt stopp för anhörganställningar. Under perioden C, sommaren 2017 till sommaren 2018 ökade den utförda tiden igen. Som mest utfördes i genomsnitt nära 38 timmar per individ och månad. Under denna tid planerades starten av kontrollfunktionen. Kontrollfunktionen startade 1 juni 2018 och har sedan dess bromsat utvecklingen av den utförda tiden. I dagsläget ligger utförandet stabilt strax över cirka 31 timmar per individ och månad, vilket är en rimlig nivå jämfört med nivån av utförd tid per individ och månad före införandet av valfrihetssystemet. Område D (gult område) visar på den effekt som Kontrollfunktionen teoretiskt medfört. Om kontrollfunktionen inte införts skulle den utförda tiden per individ och månad kanske fortsatt att öka likt område E. Beviljad tid, det s k. taket för vad som får utföras per individ och månad uppgår till 51,2 timmar i genomsnitt. Genom att taken fortfarande är långt över vad den utförda tiden uppmättes under period C kan det vara rimligt att tänka att tiden skulle ha fortsatt alternativt legat kvar på en hög nivå för period E. För att

göra en rimlig prognos har kontrollfunktionens effekter endast beräknats upp till det uppmätta genomsnittliga tiden för perioden januari 2018 till maj 2018 som uppgår till 36,3 timmar per individ och månad i genomsnitt. Effekterna har alltså endast beräknats efter den räta streckade linjen under period E

Programnämnden har inte erhållit någon volymkompensation för fler individer med omvårdnadsinsats under ett antal år. Volymökningar har tidigare finansierats med sänkt ersättning för omvårdnadsinsatser, en strategi som inte längre är hållbar. Om volymökningar inte finansieras finns en risk att verksamheten utarmas när verksamheten löpande ska anpassas för att finansiera fler individer med omsorgsbehov.

Programnämnden har genomfört och arbetar med flertalet åtgärder gällande kostnader inom valfrihetssystemet för omvårdnad och service:

Andra åtgärder som utförts eller påbörjats sedan 2016 är följande:

- Tes mobil, externa utförare (Slutfört)
- Förbud mot anhörganställningar (Slutfört)
- Framtagande av riktlinjer för biståndsbedömning (Slutfört, revidering 2019)
- Vårdtagare med stora vårdbehov i hemvården (Strategi behöver tas fram)
- Vidareutveckling av kontrollsystemet (Slutfört, löpande utveckling)
 - Utbildning av samtliga utförare att registrera rätt i TES (Slutfört)
 - Utöka bemanning inom kontrollfunktionen (Slutfört mars 2018)
 - Uppdatera förfrågningsunderlag (Slutfört maj 2019)
 - Uppdatera ”Regler för registrering och ersättning inom hemvården” (Slutfört maj 2019)
 - Uppdatera faktureringsrutiner (Slutfört maj 2019)
 - Ta fram rutiner kring återbetalning av felregistrerade insatser i TES. (Påbörjat maj 2019)
 - Framtagande av IT-stöd – Debiterbartid/Manuellt registrerad tid/beviljad tid per individ (Pågår-försenat pga. TES-lyftet)
- Rehabiliterande synsätt och värdebaserad ersättningsmodell (Pågår/långsiktigt införande)

Förväntade effekter av ovanstående projekt är i första hand att öka rättssäkerheten för individen där utförarna endast utför de beviljade behov som finns. Detta innebär att programnämnden endast ersätter när ”rätt” insatser utförs.

Mattjänst

Kostnaderna för mattjänst sjunker mer än tidigare prognostiserat och prognosen visar på ett överskott mot budget med 1,8 mnkr.

Kostnaderna för mattjänst har minskat konstant sedan avgifterna för en lunchlåda höjdes 2015 samt att riktlinjerna kommit till och reviderats. 2014 levererades 301 366 lunchlådor, jämfört med prognostiserat 172 000 lådor under 2019. Detta innebär att antal levererade lunchlådor kommer minska med drygt 43 procent under fem år. Kostnaden under samma period har minskat med 11 mnkr medan intäkten ligger kvar på samma nivå som den gjorde 2014. Social välfärd har under 5 års perioden minskat subventionen per matlåda från 53 kronor (2014) till 26 kronor (2019). Subventionen har mer än halverats under perioden.

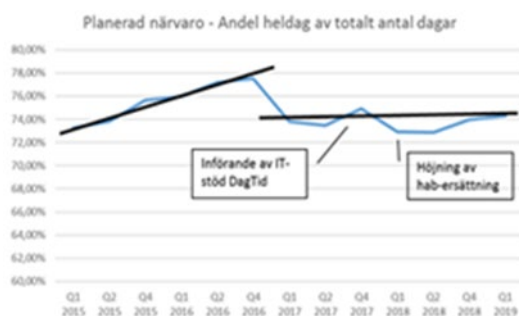
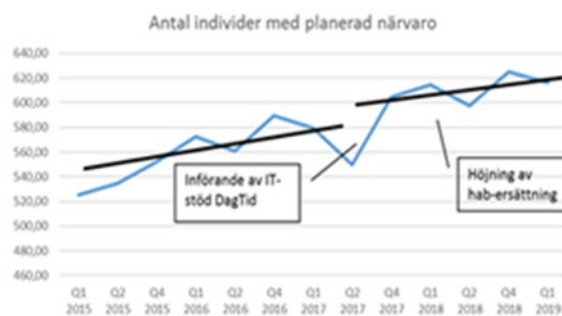
Daglig verksamhet

Kostnaderna för daglig verksamhet har ökat med 27 mnkr jämfört med 2015, vilket förklaras av framförallt fler personer med beviljad insats.

Daglig verksamhet	2016	2017	2018	2019
Planerad närvaro*	apr-jun	apr-jun	apr-jun	apr-jun
Antal närvarodagar period	23 736	22 812	29 169	29 770
Antal personer (snitt)	561	580	597	626
Dagar per person (snitt)	14,1	13,1	16,3	15,9
Antal närvarodagar per arb.dag	377	427	495	505
Andel heldagar (Snitt)	77,2%	75,6%	72,9%	72,3%

*Obs! Skottdagen 2016 är borträknad i tabell ovan.

Sedan 2015 har ökningen av personer med faktisk närvaro ökat med cirka 90 personer. Under 2018 har ersättning för habiliteringsersättning höjts med drygt 30 procent. Höjningen av habiliteringsersättningen kan höja motivationen hos deltagarna till fler närvarodagar eller fler heldagar. När analys görs av de senaste årens närvaro kan ingen sådan förändrad konsumtion utläsas under 2018 och 2019. I nuläget kan vi inte säga att en ökning av habiliteringsersättning gett en ökad konsumtion av fler närvarodagar per individ eller en förskjutning från halvdag till heldag. Det vi kan se är att antalet individer ökar med daglig verksamhet, ökningen följer dock normaltrenden och bör inte bero på en ökad habiliteringsersättning.

Under 2017 infördes ett IT-stöd, DagTid, till de utförare som utför daglig verksamhet. IT-stödet medför att den statistik som samlas in avsevärt har förbättrats. Ingen enhet får ersättning utbetald förrän samtliga grupper inom respektive enhet har attesterat månadens närvaro. Skiftet i planerade närvarodagar kan därför förklaras mer av detta införande än en ökning av habiliteringsersättning. Ett förbättrat statistikunderlag kan medföra att ersättningsnivåerna behöver utredas.

Köp av boende och personlig assistans

Köp av verksamhet innehåller köpkraften för Örebro kommuns samtliga vård- och omsorgsboenden, även de som drivs av externa utförare. Köp av verksamhet innehåller

även köpkraft av bostäder med särskild service samt personlig assistans. Totalt uppgår köpkraften för dessa verksamheter till 1,55 mdr kronor.

För 2019 visar dessa verksamheter ett överskott på motsvarande 6,1 mnkr. För vård- och omsorgsboende finns ett överskott på 2,3 mnkr, vilket förklaras av en lägre beläggning än budgeterad på köp av platser (7,3 mnkr) samt ett underskott för hyror (5,0 mnkr). Beläggningsstatistiken visar på en försämrad beläggning med cirka 1 procentenhet på beläggningskravet, vilket förklarar överskottet.

Prognosen för bostäder med särskild service beräknas till ett överskott på 3,2 mnkr. Orsaken till överskottet förklaras av överskott i den interna köpkraften av interna platser med 3,0 mnkr och externa köp och hyror med 0,2 mnkr. En förklaring till överskottet är att det finns en tendens att det uppmätta stödbehovet minskar något på totalen. Den genomsnittliga stödbehovsnivån uppmättes i augusti 2018 till 3,75 och i augusti 2019 uppmättes den till 3,72. De högre intervallen (nivå 6 öka 7) tenderar att minska medan det allra lägsta intervallen tenderar att öka något (nivå 1). Den samlade kostnadsbilden är att den genomsnittliga dygnskostnaden för köp av dygn från bostäder med särskild service minskar något. En bidragande orsak till detta kan vara att Programnämnd social välfärd har blivit tydligare med att en bonusersättning betalas ut till utförare när uppföljningen visar på ett minskat stödbehov hos respektive individ.

Personlig assistans visar ett överskott på 0,4 mnkr. Prognosen är mycket osäker då fakturaunderlaget från externa utförare kan variera stort samt att det är svårt att förutse inflödet av nya individer med beslut om personlig assistans.

3.2 Driftnämndernas ekonomiska resultat

Totalt utfall 2019, tkr	2019	2019	2019	2019	2019
Programområde Social välfärd	Prognos 2	Budget	Avvikelse	Förbruk %	Prognos 1 avv
Programnämnd Social välfärd	2 057 481	2 050 454	-7 027	100%	-3 086
Funktionsstödsnämnden	276 982	268 440	-8 542	103%	-10 944
Social nämnd	575 885	536 106	-39 779	107%	-37 018
Hemvårdsnämnd	369 550	277 082	-92 468	133%	-91 508
Vårdboendenämnd	28 905	31 205	2 300	93%	240
Överförmyndarnämnd	15 600	15 600	0	100%	0
Programområde Social välfärd	3 324 403	3 178 887	-145 516	105%	-142 316
Varav intraprenader			-2 989		
Totalt exklusive intraprenader			-142 527		
Ingående ackumulerat resultat intraprenader			18 823		
Ianspråktagande ack resultat 2019			3 715		
Nya underskott			0		
Nya överskott			726		
Utgående ackumulerat resultat intraprenader 2019			15 834		
Avvikelse inklusive ianspråktagande av ack resultat					
Årets avvikelse exk. Intraprenader			-142 527		
Årets avvikelse Intraprenader			726		
Justerad avvikelse inkl. Intraprenadernas över och underskott 2019			-141 801		

Nedan följer en redovisning av driftnämndernas ekonomi vid delårsrapport med prognos 2 för 2019.

Funktionsstödsnämnd

Prognosen för helåret är en negativ avvikelse mot budget med 8,5 mnkr inklusive intraprenadens resultat och 7,5 exklusive intraprenadens resultat. Förvaltningsgemensamt prognostiserar överskott mot budget med 5,7 mnkr. En planering för användande av förvaltningsledningens budgetreserv finns utifrån en långsiktig ekonomisk strategi för att kunna möjliggöra framtida effektiviseringar i förvaltningen med satsningar på värdegrundarbete, förändrade arbetssätt, digitalisering samt utökat ekonomi stöd.

Personlig assistans prognostiserar en negativ avvikelse mot budget med 3,5 mnkr, underskottet finns främst inom personalkostnader där verksamheten inte hade en budget i balans vid årets början. Det berodde på bland annat: arbetsmiljöskäl (dubbelbemanning), nattbemanning, flera chefsled och administration och löneutveckling hos medarbetare. Det prognostiserade underskottet för personalkostnader beror också på svårigheter att bemanna i komplexa ärenden, vikariebrist samt sjukfrånvaro.

Grupp och servicebostad prognostiserar en negativ avvikelse mot budget med 7,9 mnkr och avvikelsen grundar sig på att verksamheten har 8 mnkr i effektiviseringsuppdrag att genomföra under året. Det är personalkostnader som prognostiserar avvika mot budget med 11,4 mnkr, åtgärder sker löpande under året för att minska underskottet i möjligaste utsträckning. Prognostiserade överskott 2,8 mnkr finns inom intäkterna i resursfördelningsmodellen samt för lönebidrag.

Daglig verksamhet prognostiserar en negativ avvikelse mot budget med 0,8 mnkr. Underskottet återfinns inom personalkostnaderna och åtgärder behöver ses över för att nå en ekonomi i balans vid året slut. Åtgärderna innefattar bland annat att effektivisera inom personalkostnaderna, arbeta för att se över fordonsparken, effektivisera lokalkostnaderna och ett riktat uppdrag till enhetschefer att effektivisera 20 tkr per verksamhet inom övriga kostnader.

Intraprenaden socialpsykiatrin prognostiserar underskott mot budget med 1,0 mnkr som täcks av ingående ackumulerat resultat. Underskottet utgörs främst av övriga kostnader. Socialpsykiatrin har en betydande ökning av beslut, främst inom boendestöd. Insatserna för dess individer bedrivs utifrån ramanslag som verksamheten har och är möjligt genom integrerad psykiatri där boendepersonalen också arbetar med mobilt boendestöd.

Hemvårdsnämnden

Prognosen för helåret är en negativ avvikelse mot budget med 92,5 mnkr inklusive intraprenadens resultat och 92,2 exklusive intraprenadens resultat. Underskottet mot budget härrör från hemvårdsverksamheten och i syfte att nå en god ekonomisk hushållning pågår flertal aktiviteter inom ramen för strukturförändringsprogrammet.

Inom Hemvårdsnämnden återfinns en intraprenad inom den förebyggande verksamheten, Dagverksamheten demens och denna enhet prognostiserar negativ avvikelse mot budget med 0,3 mnkr. Detta täcks dock i sin helhet av ackumulerade resultat från tidigare år.

Hemvård totalt prognostiserar negativ avvikelse mot budget med totalt 93,1 mnkr, där hemvård LOV står för 79,7 mnkr i negativ avvikelse. Antal utförda timmar (vård och service) har minskat med cirka 15 400 timmar vid jämförelse för perioden januari-augusti 2018, men verksamhetens totala kostnader har ökat med 2,5 procent jämfört med samma period. Kontrollfunktionen som infördes i juni 2018 innebär att verksamheten inte ersätts för tid utöver beviljad tid och denna uppgår till och med juli till ca 14 600 timmar.

Det prognostiserade underskottet för **hemvård LOV** på 79,7 mnkr är en försämring med 9,1 mnkr jämfört med utfallet 2018. Prognosen bygger på en antagen volym av utförda timmar grundat på utfall och input från enhetschefer. De två största förklaringsposterna är: **minskat antal utförda** timmar, men personalbemanningen har hittills under året inte följt denna utveckling utan ligger kvar på i princip samma nivå som tidigare. Enheterna har arbetat på olika sätt för att höja nyttjande graden och flera enheter har en stigande nyttjande grad från maj och framåt. Inom ramen för strukturförändringsprogrammet kommer verksamheten under hösten tillsammans med konsulter från Frontit att arbeta vidare med effektivisering av verksamhetens planering vilket är en viktig pusselbit för att bemanna i relation till tid som ska utföras. Effekt av **kontrollfunktionen** då nämnden från och med juni 2018 inte får ersättning för de utförda timmarna som överstiger beslut. Under jan-juli var 95 procent av alla timmar debiterbara, men spridningen mellan enheterna är stor från 89 procent upp till 98 procent. Ett aktivt arbete pågår för att minska utförda timmar över utöver beslut, men enheterna har kommit olika långt i detta arbete.

Flera enheter har under året delats och fler enhetschefer har rekryterats i syfte att få ett närmare ledarskap. Detta har gett flera positiva effekter och bland annat kan man se att nyttjandegraden stiger i nästan samtliga av dessa enheter och möjligheten att arbeta nära personalen förväntas ge goda effekter både på arbetsmiljö och ekonomi.

En positiv iakttagelse är att kortidssjukfrånvaron ligger lägre under januari-juli 2019 än under motsvarande period 2018. En bidragande orsak till detta är att många enheter arbetat aktivt med att minska sjukfrånvaron och att utökningen av enhetschefer bidrar till ett närmre ledarskap som ger goda förutsättningar i detta arbete.

Prognosen för helåret avseende **Hemvård-HSV** är en negativ avvikelse mot budget med 11,3 mnkr. Det beror dels på inköp av hyrsjuksköterskor men även höga overtidskostnader för sjuksköterskor. Kostnaden för hyrsjuksköterskor uppgår hittills

under året till 6,2 mnkr vilket är ungefär dubbla kostnader mot anställda sjuksköterskor. Enheterna har arbetat och arbetar aktivt med att minska inköp av hysjuksköterskor och istället tillsätta vakanta tjänster och arbeta för att behålla personal.

Den **förebyggande verksamheten** prognostiserar en positiv avvikelse mot budget med 0,7 mnkr. Verksamheterna arbetar aktivt med sin budget och involverar medarbetarna i arbetet vilket ger en god ekonomisk medvetenhet.

Hemvård, larm och välfärdsteknik prognostiserar en negativ avvikelse mot budget med 1,2 mnkr. Orsaken till det prognostiserade underskottet är i huvudsak högre personalkostnader än budget. Inom förvaltningen pågår ett arbete med att flytta ut besvarandet av larm till hemvårdsenheterna. Överföring av larmen kommer att ske succesivt och påbörjas i november 2019. Detta kommer på sikt att påverka ekonomin positivt, men då överföringen påbörjas först i november prognostiseras inga positiva effekter under 2019.

Hemvårdsnämnden har ett ej fördelat ut effektiviseringskrav 2019 på motsvarande 4,7 mnkr.

Vårdboendenämnd

Prognosen för helåret är en positiv avvikelse mot budget med 2,3 mnkr inklusive intraprenadernas resultat och 4,0 mnkr exklusive intraprenadernas resultat. Inom vårdboendenämnden är det sju intraprenader och tre av dessa prognostiserar underskott. Samtliga underskott täcks dock av tidigare ackumulerade resultat. Övriga enheter som prognostiserar underskott mot budget arbetar aktivt med åtgärdsplaner för att reducera underskottet och nå en budget i balans.

Enheterna har generellt sett en hög beläggningsgrad, 2018 var den 95 procent för permanenta platser och 113 procent för korttidsvård, vilket är en förutsättning för en ekonomi i balans. För 2019 redovisas beläggningsgraden i årsberättelsen. Antalet permanenta platser i vård- och omsorgsboende var per 31 augusti 1 199 stycken varav hos kommunala utförare 1 081 stycken och antalet korttidsplatser hos kommunal utförare var per den 31 augusti 134 stycken. Personer som står i kö till vård- och omsorgsboende var per den 31 augusti 129 stycken.

Ut/inflyttningsprocessen är fortfarande mycket effektiv och erbjudandet med fri städning vid utflytt bidrar till detta. I de fall vårdboendenämnden inte har budgeterat korttidsplatser så kan permanenta platser nyttjas för korttidsplatser vid behov. Det innebär att vissa enheter kan ha en högre beläggningsgrad.

Under våren 2019 minskade inköpen av hysjuksköterskor jämfört med 2018, men under sommaren har behoven ökat och därmed kostnaderna. I det redan implementerade samarbete mellan enheter vad gäller sjuksköterskor kvällar och helger fortsätter verksamheten att arbeta för att ytterligare utöka samarbetet och på sikt kunna minska köpen ytterligare. Den största utmaningen är att vissa enheter har svårt att rekrytera och behålla sjuksköterskor vilket ibland leder till köp av sjuksköterska.

Korttidssjukfrånvaron har under perioden januari-juli ökat marginellt jämfört med föregående år vilket innebär en merkostnad för verksamheten, däremot har total sjukfrånvaro i procent minskat vilket tyder på att långtidssjukfrånvaron är lägre. En framgångsfaktor är det förebyggande arbetet samt ett tydligt och nära ledarskap.

Socialnämnd

Prognosen för helåret är en negativ avvikelse mot budget med 39,8 mnkr. Externa vård och behandlingskostnader beräknas under 2018 och 2019 till en kostnadsökning på 61,8 mnkr, vilket motsvarar 26 procent. Tilldelad budgetram för verksamheten har under samma period ökat med 31,8 mnkr för volym och indexökningar samt för skyddsplaceringar. Nästan hälften, 30 mnkr av kostnadsökningen är alltså inte finansierad i de tilldelade budgetramarna för 2018 och 2019. Beloppet motsvarar under dessa två år cirka 15 000 placeringsdygn. Det innebär att finansieringen saknas för motsvarande 83 personer med en genomsnittlig placeringstid av 6 månader och en genomsnittlig dygnskostnad av 2 000 kr. Tre fjärdedelar av dessa personer finns inom vuxna missbrukare. Resterande är jämt fördelat mellan vuxna icke missbrukare och barn/unga.

Antalet påbörjade utredningar fortsätter att öka men ökningen har mattats av något från maj jämfört med början av året och hösten 2018. Under årets första månader har i genomsnitt 330 utredningar påbörjats varje månad, vilket är i snitt 17 fler per månad än under hela 2018 och 34 fler än under motsvarande period 2018. Ökningen återfinns främst inom unga och vuxna.

Ensamkommande ska finansieras helt med statsbidrag från Migrationsverket. Under 2019 har verksamheten budgeterat med 4,7 mnkr högre kostnader än statsbidrag. De främsta orsakerna till det är ökade kostnader som inte täcks av statsbidrag. Det kan vara omställningskostnader samt att vissa grupper inte har rätt till ersättning, till exempel kommunplacerade svenska medborgare samt kommunplacerade 20 - 21 åringar. Beloppet är inte finansierat i budget.

Beläggningsgraden på samtliga egna HVB och stödboenden, exkl. ensamkommande prognostiseras till 95 procent för 2019.

Under 2018 sökte ovanligt många medborgare stöd inom Socialförvaltningen och kostnaden per invånare ökade. I jämförelse med andra kommuner har Örebro lägre vård- och behandlingskostnader per invånare, utfall 2018, 303 kr lägre. Kostnaden för vård av vuxna missbrukare är betydligt lägre än jämförbara kommuner medan kostnaden för vård av icke missbrukare är högre. Kostnaden för vård av barn och unga har ökat mer i Örebro än i jämförbara kommuner och kostnadsnivån är nu ungefär samma.

Kommunens kostnad per invånare, eget mått, för individ och familjeomsorg exkl. försörjningsstöd prognostiseras öka till 3 700 kr från 2018 3 444 kr.

Socialnämndens effektiviseringskrav på 4,0 mnkr för 2019 prognostiseras falla ut bättre än förväntat under året. Bland annat genom att vakans hålla fler tjänster än planerat och omställning av platser på Hjorten som gjorts om till korttidsplatser vilket minskar kostnaderna inom externa köp.

Överförmyndarnämnd

Prognosen för helåret är en budget i balans. Överförmyndarnämndens kansli driver ett projekt som syftar till att digitalisera delar av handlägningsprocessen inom kansliet, bland annat genom införande av en RPA-lösning (robotiserad teknik). Merkostnaden relaterade till detta projekt ska finansieras av kommunens Digitaliseringskommitté.

Nedan visas tabell över intraprenadernas resultat för 2019.

Intraprenader tkr	Prognos 2019	Budget 2019	Avvikelse Budget-Prognos	Ingående ack resultat	lanspråktagande av eget kapital	Nya underskott	Nya överskott	Prognos överfört ack resultat 2019
Socialpsykiatri	120 734	119 757	-977	8 733	-977	0	0	7 756
Demenscentrum	-1 450	0	-1 450	2 341	-1 450	0	0	891
Dagverksamhet demens	12 904	12 606	-298	838	-298	0	0	540
Löwenhjelmiska	-685	0	-685	2 251	-685	0	0	1 566
Backagården	0	0	0	1 606	0	0	0	1 606
Ängen	-305	0	-305	1 163	-305	0	0	858
Skebäcksgården	726	0	726	400	0	0	726	1 126
Klosterbacken	0	0	0	446	0	0	0	446
Lindhultsgården	0	0	0	1 045	0	0	0	1 045
Nettokostnad	131 924	132 363	-2 989	18 823	-3 715	0	726	15 834

3.3 Intäkts- och kostnadsutveckling

Sammanställning av intäkts- och kostnadsutveckling med en tabell som visar intäkter och kostnader för nämnderna inom Programområde social välfärd.

Programområde social välfärd tkr	2018 Bokslut	2019 Budget	2019 Prognos	2019 Avvikelse	2019 Förbrukning
Intäkter					
Försäljning av verksamhet	1 455 643	1 508 265	1 499 653	-8 612	99%
Övriga intäkter	497 735	388 812	409 802	20 990	105%
Summa intäkter	1 953 378	1 897 077	1 909 455	12 378	101%
Kostnader					
Personalkostnader	-2 228 992	-2 195 111	-2 287 973	-92 862	104%
Lokalhyror	-210 147	-213 798	-223 804	-10 006	105%
Köp av verksamhet	-2 126 525	-2 160 466	-2 194 510	-34 044	102%
Kapitalkostnader	-18 982	-19 101	-20 748	-1 647	109%
Övriga kostnader	-495 218	-487 488	-506 823	-19 335	104%
Summa kostnader	-5 079 864	-5 075 964	-5 233 858	-157 894	103%
Nettokostnad	-3 126 486	-3 178 887	-3 324 403	-145 516	105%

De största avvikelser mot budget finns på kostnadssidan för personalkostnader och köp av verksamhet.

Kostnadsutvecklingen visar att personalkostnaderna avviker med 92,9 mnkr i jämförelse med budget, vilket till största delen beror på hemvårdens höga personalkostnader. Det innebär att hemvården inte bemannar efter den ersättningsmodell som gäller.

Köp av verksamhet avviker med 34,0 mnkr i jämförelse med budget, vilket till största delen beror på individ- och familjeomsorgens externa köp av vård- och behandlingskostnader.

3.4 Investeringar

Inventarieinvesteringar, programområde social välfärd

Objekt (tkr)	Budget 2019	varav fr 2018	Utfall delår 2 2019	Prognos 2-2019	Avvikelse Bu-Prognos
Programnämnd	17 217	15 601	3 033	8 000	9 217
Socialnämnd	4 317	3 017	0	500	3 817
Hemvårdsnämnd	3 904	1 112	2 299	3 096	808
Vårdboendenämnd	3 904	1 112	1 252	3 904	0
Funktionsstödsnämnd	3 243	1 443	750	1 880	1 363
Överförmyndarnämnd	400	100	0	0	400
Nettokostnad	32 985	22 385	7 334	17 380	15 605

Programområdet har 2019 en inventariebudget på 33 mnkr och prognosen är ett överskott på 15,6 mnkr.

4. Indikatorer

Kommunfullmäktige fastställer i ÖSB de indikatorer som ska utgöra grunden för att följa upp mandatperiodens strategiska mål och målområden.

Programnämndens uppdrag från Kommunfullmäktige är att specificera och anpassa Kommunfullmäktiges indikatorer för att vara styrande för utvecklingen i programrådets verksamhetsuppdrag.

Indikatorer	Utfall 2017	Utfall 2018	Prognos 2019	Målvärde 2019
Ekonomisk ramavvikelse, samlat värde för programområdet, mnkr	9,8	2,9	-145,5	+0
Ekonomisk ramavvikelse för intraprenader, samlat värde för programområdet	17,0	18,8	15,8	I balans
Ekonomisk ramavvikelse, programnämnd	1,0	92,5	-7,0	+0
Genomsnittlig kostnad per dygn, i daglig verksamhet LSS (KPB)	407	436	Bokslut	Ökning i nivå med OPI
Nettokostnad per boendedygn, bostad med särskild service Kr/dygn (KPB) (Exkl. socialpsykiatri och HSL)	3 133	3 143	Bokslut	
Beläggningsgrad, vård och omsorgsboende, permanent	98,1	98,1	96,3	

respektive korttid, samlat värde för programområdet				
Beläggningsgrad, bostad med särskild service, LSS, samlat värde för programområdet	97,7*	98,6	99,88	
Nettokostnadsavvikelse				I balans
Individ och familjeomsorg	9,0	12,4	Redovisas	
Vård och omsorg	10,6	13,2	2020	
LSS	-1,6	-0,6		
Antal ytterfall hemvårdsinsats	106	103	122	Minska
Genomsnittlig beviljad tid per servicemottagare, omvårdnad hemvården	47,8	50,8	53,5	
Genomsnittlig utförd tid per servicemottagare, omvårdnad hemvården	36,3	32,6	31,9	
Antal genderbudgetanalyser från föregående år som lett till beslut om förändringar i verksamhet eller arbetssätt (totala antalet utförda genderbudgetanalyser)	0	1	0	
Andel nöjda med inflytande, hemvård och vård och omsorgsboende, samtliga utförare	90	89	90	Öka
Andel nöja med inflytande och delaktighet, FFF, helhetsbedömning samtliga utförare	76	74	75	Öka
Andel genomförda individuppföljningar omvårdnadsbeslut, SoL beslut	-	924	2300	Öka
Andel genomförda individuppföljningar LSS	-	-	100	Öka
Andel med nya beslut som gör aktivt val av utförare inom hemvården	-	-	redovisas i ÅR	Öka
Andel nöjda med trygghet, vård och omsorgsboende (vobo), hemvård, samtliga utförare	vobo 90 hemvård 86	vobo 89 hemvård 88	redovisas i ÅR	Öka
Andel nöjda med trygghet, FFF, samtliga verksamheter, samtliga utförare	76	75	redovisas i ÅR	Öka
Andel nöjda med serviceinsatser, samtliga utförare	-	85	redovisas i ÅR	Öka
Andel nöjda med maten, vård och omsorgsboende, samtliga utförare	76	76	redovisas i ÅR	Öka
Personalkontinuitet hemvården, samtliga utförare, antal personer som en servicemottagare möter under en 14-dagarsperiod	15,2	16,3	16,3	Minska
Andel aktuella genomförandeplaner, vård och omsorgsboende, hemtjänst, samtliga utförare	-	70	redovisas i ÅR	Öka
Andel aktuella genomförandeplaner funk, samtliga utförare	-	-	redovisas i ÅR	Öka

Antal dygn med betalningsansvar, ny samverkanslag	-	1,8	0	>3 dagar
Ej verkställda bostadsbeslut, längre än 3 mån, vård och omsorgsboende	79	28	Öka	Minska
Ej verkställda bostadsbeslut, längre än 3 mån, gruppboende	22	33	Öka	Minska

*avser endast utfall okt-dec månad

5. Utvecklingsuppdrag

Driftsnämnderna svarar för en samlad verksamhetsstyrning och uppföljning inom sitt ansvarsområde enligt mål, uppdrag och resurstilldelning. Nämnden ska utifrån såväl grunduppdrag som utvecklingsuppdrag arbeta med att förenkla, förbättra och förnya i vardagen. Det är också varje nämnds ansvar att säkra arbetssätten genom systematisk intern kontroll.

Nedan redovisas Programnämnd Social välfärds egna utvecklingsuppdrag utifrån årets programplan.

Rehabiliterande arbetssätt

- Följa och leda de fortsatta förberedelserna för införandet av ett rehabiliterande arbetssätt

Säkra kvalitet för samtliga individer oavsett utförare

- Följa och säkra implementeringen av valfrihetssystemet enligt LOU
- Översyn av förutsättningar och organisation för intern utförare personlig assistans

Förebyggande arbete, uppsökande och tidiga insatser

- Utveckling av den förebyggande och uppsökande verksamheten i stadskärnan för individer med synligt missbruksproblematik
- Se över möjligheten att utveckla nytt team och boendeformer för barn/unga med behov av stöd från SN, FSN och skola

Lokalförsörjning

- Fortsätta se över vilka tomter som finns tillgängliga på längres sikt för att ge utrymme för en hållbar planering
- Reducera driftkostnader i investeringsprogrammet med fem procent 2019 och 15 procent för åren 2020 - 2022

Kompetensförsörjning

- Tydliggöra kompetensförsörjningsbehovet inom programområdet både på kort och lång sikt

Digitalisering

- Fortsätta etablera en förvaltarorganisation inom programområdet social välfärd för att stödja verksamhetsutveckling

Utveckling av resursfördelningsmodeller

- Utveckla resursfördelningsmodeller utifrån rehabiliterande arbetssätt

- Analysera och utreda den alltmer ökade beviljade tiden i hemvården i förhållande till utförd tid, avseende orsaker och åtgärder

Programnämndens ytterligare utvecklingsområden

- Följa Hemvårdens arbete med strukturförändringsprogrammet
- Förstärka folkhälsoperspektivet och hållbarhetsperspektivet i utvecklingsuppdrag generellt

6. Bilagor.

Delårsrapport med prognos 2 - 2019 Socialnämnden

Delårsrapport med prognos 2 – 2019 Hemvårdsnämnden

Delårsrapport med prognos 2 – 2019 Vårdboendenämnden

Delårsrapport med prognos 2 – 2019 Funktionsstödsnämnden

Delårsrapport med prognos 2 – 2019 Överförmyndarnämnden